

Kerjäläisiä, kiertolaisia vai kumppaneita?

Kari Liuhto

10 vuotta sitten luodulla naapuruuspolitiikalla EU on pyrkinyt rakentamaan itselleen puskuria pohjoisen Afrikan, välimerellisen Lähi-idän ja itäisen Euroopan suuntaan. Itäistä puskuriaan EU on vahvistanut itäisellä kumppanuuspolitiikalla. Tämän politiikan piiriin kuuluvat Armenia, Azerbaidzan, Georgia, Moldova, Ukraina ja Valko-Venäjä. Venäjä ei halua, että EU käsittelee sitä kumppanuuspolitiikkansa osana.

Puskuripolitiikka on vastareaktio elintasokuilun syvyyteen. Suurimmillaan kuilu on Moldovassa, jossa ostovoimaan suhteutettu kansantuote henkilöä kohden on vain kymmenesosa EU-keskiarvosta. Vastaavasti pienimmillään ero on Valko-Venäjällä. Sen elintaso on puolet eurooppalaisesta keskiarvosta. Toisaalta unohtaa ei sovi, että elintaso Valko-Venäjällä on korkeampi kuin Bulgariassa ja Romaniassa. BKT ei tosin kerro kaikkea kansalaisten hyvinvoinnista.

Yleisen harhaluulon mukaan etnisesti venäläiset asuttavat suurelta osin EU:n itäisiä kumppanuusmaita. Venäläisten osuus jää näissä maissa alle 10 prosentin Ukrainaa lukuun ottamatta, jossa se lähentelee 20 prosenttia. On hyvä muistaa, että etnisesti venäläisten osuus on Latviassa ja Virossa Ukrainaa korkeampi.

Itäisten kumppanuusmaiden ulkomaankauppa on vaatimatonta ja niiden merkitys EU:n ulkokaupassa on olematonta. Näiden maiden yhteenlaskettu osuus on kaksi prosenttia unionin ulkokaupasta. Ukrainan ulkomaankauppa on selvästi muita itäisiä kumppanuusmaita suurempi, mutta senkin ulkomaankauppa on vain Suomen kokoluokkaa. Toisin kuin luullaan, Venäjä ei dominoi EU:n itäisten kumppanuusmaiden ulkomaankauppaa. Vain Valko-Venäjällä Venäjä on EU:ta suurempi kauppakumppani. Tosin ei tule unohtaa, että Venäjän huomattavat kaasu- ja öljytoimitukset tekevät siitä EU:ta välttämättömän kumppanin. Lyhyellä tähtämellä venäläinen energia lämmittää enemmän kuin eurooppalaiset arvot, mutta pitkällä tähtämellä tilanne muuttuu päinvastaiseksi.

Eräät kumppanuusmaat ovat ilmaisseet halunsa lähentyä EU:ta, minkä takia osa niistä harkitsee EU:n assosiaatiosopimuksen allekirjoittamista. Venäjä ei pidä tästä, ja se onkin onnistunut pelottelemaan Armenian luopumaan ajatuksesta. Georgia voi seurata Armenian jalanjalkia. Painostus Moldovaa kohtaan tapahtuu asettamalla moldovalaiset viinit tuontikieltoon. Ukrainaa Venäjä on uhkaillut kaupan ongelmilla, energiatoimitusten vaarantumisella, viisumipakolla ja jopa Ukrainan hajoamisella. Olisikohan Ukrainan jakautuminen EU-myönteiseen länsiosaan ja Venäjä-mieliseen itäosaan sittenkään maalle huonoin vaihtoehto.

EU:n itäiset kumppanusmaat ovat köyhiä, muttei kerjäläisiä. Ne kiertävät sekä EU:n että Venäjän etupiiriä, mutta niitä ei tule luulla tahdottomiksi sateliiteiksi. Diplomaattisessa kielenkäytössä niitä puhutellaan kumppaneina, mutta todellisuudessa ne eivät ole tasa-arvoisia kumppaneita sen enempää EU:lle kuin Venäjälle.

Kari Liuhto
johtaja
Turun kauppakorkeakoulun Pan-Eurooppa Instituutti

EU:n, Venäjän, Kiinan ja USA:n osuus itäisten kumppanusmaiden ulkomaankaupassa vuonna 2012
(suluissa maan osuus EU:n ulkokaupasta)

	Ulkomaankaupan arvo - miljoonaa euroa	EU	Venäjä	Kiina	USA
Armenia (0.0%)	4 612	27%	22%	7%	4%
Azerbaidzan (0.5%)	29 806	46%	6%	3%	4%
Georgia (0.1%)	10 189	27%	6%	7%	6%
Moldova (0.1%)	5 762	53%	12%	2%	1%
Ukraina (1.1%)	121 580	31%	20%	7%	2%
Valko-Venäjä (0.4%)	72 417	29%	47%	3%	1%

Lähde: Euroopan komissio

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
41/2013	14.11.2013	Itämerellisiä ajatuksia Pietarista Pirjo Tulokas, pääkonsuli, Suomen Pietarin pääkonsulaatti
34/2013	26.9.2013	Itämeri ja moraalinen saastuminen Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leo
26/2013	1.8.2013	Itämeri-haaste nimeltä korruptio Erkki Laukkanen, puheenjohtaja, Transparency, Suomi
11/2013	14.3.2013	Voisi Tallinnaan mennä muutenkin kuin turistiksi Markku Mantila, päätoimittaja, Kaleva
6/2013	7.2.2013	Itämeren alueen ruokayhteistyön mahdollisuudet Johanna Mäkelä, professori, Helsingin yliopisto
1/2013	3.1.2013	Itämeren alueen jäsenvaltiot ja eurokriisi Olli Rehn, varapuheenjohtaja, Euroopan komissio
47/2012	20.12.2012	Ryöstöretkien ja kaupankäynnin meri - Itämeren kansojen seikkailut esihistoriallisella ajalla Jarl-Thure Eriksson, kansleri, Åbo Akademi
42/2012	16.11.2012	Pullopostia - Meri yhdistää Suomea ja Viroa Aleksi Härkönen, suurlähettiläs, Suomen suurlähetystö, Tallinna
37/2012	12.10.2012	Venäjän WTO-jäsenyyden alkumetreit Heli Simola, ekonomisti, Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos
34/2012	21.9.2012	Cleantechista ratkaisu Itämerelle ja Suomen talouskasvulle Jyri Häkämies, elinkeinoministeri, Työ- ja elinkeinoministeriö
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs